

Piotr Zychowicz: Židovskí vojaci Hitlera

- CZ24 News | 12. ledna 2024

NĚMECKO: Títo ľudia sa cítili Nemcami a boli presvedčení, že slúžiť v armáde ich vlasti nie je len povinnosťou, ale aj dôvodom na hrdosť. Chceli bojovať s nepriateľmi Nemecka, hovorí americký historik Bryan Mark Rigg. Väčšina vojakov Wehrmachtu židovského pôvodu o holokauste nevedela, avšak boli aj dôstojníci ako poľný maršal Erhard Milch - fanatický národný socialista, ktorý o vyvražďovaní Židov vedel a schvaľoval ho.

Piotr Zychowicz: Koľko Židov slúžilo v armáde Hitlera?

Bryan Mark Rigg: Asi 150 000.

Kto boli títo ľudia?

Použijúc nemeckú terminológiu: 60 tisíc polovičných Židov, 90 tisíc štvrtinových Židov. Plus 5 až 10 tisíc plných Židov, teda takých, ktorých obaja rodičia boli Židia. Medzi nimi bolo najmenej 21 generálov, sedem admirálov a jeden poľný maršal. Mnohí z týchto vojakov bojovali mimoriadne statočne, mnohí z nich zomreli za Nemecko.

Domnievam sa, že čitatelia „Historia Do Rzeczy“ sú v tomto momente šokovaní.

Rovnako šokovaní boli čitatelia v Amerike a Izraeli, keď tam vyšli moje knihy. Majte však na pamäti, že počas druhej svetovej vojny slúžilo vo Wehrmachte a iných vojenských formáciách Tretej ríše približne 17 miliónov vojakov. Židia teda tvorili menej ako 1 percento. Súhlasím však s tým, že v kontexte holokaustu môžu byť výsledky mojich výskumov pre mnohých ľudí prekvapivé.

Odkiaľ sa v Hitlerovej armáde vzali?

Odpoveď je veľmi jednoduchá. Boli k tomu povolaní. Na polovičných a štvrtinových Židov sa v Nemecku vzťahovala povinná vojenská služba. Plní Židia, ktorí nosili uniformy Wehrmachtu, zase vo všeobecnosti skrývali svoj pôvod.

Ako sa cítili židovskí branci v tejto armáde?

Keď som začal svoj prieskum, očakával som, že sa ukáže, že boli frustrovaní zo služby, že to považovali za šikanovanie alebo niečo nemravné. Veď slúžili odpornému, antisemitskému režimu. Vo väčšine prípadov to tak však vôbec nebolo. Mnohí z týchto vojakov pochádzali z rodín s dlhou vojenskou tradíciou. V rôznych konfliktoch - od napoleonských vojen, cez prusko-francúzsku vojnu, až po 1. svetovú vojnu - bojovali ich pradedovia, dedovia a otcovia. Mnohí mali Železné kríže a dôstojnícke tituly.

Nemeckí Židia boli vo všeobecnosti úplne asimilovaní.

Pochopiteľne. Títo ľudia sa cítili byť Nemcami a boli presvedčení, že slúžiť v armáde ich vlasti je nielen povinnosťou, ale aj dôvodom na hrdosť. Chceli bojovať proti nepriateľom Nemecka tak, ako všetci ostatní občania. Prirodzene, rozhodná väčšina z nich sa voči národnosocialistickému režimu stavala s nevôľou, no armádu považovali za apolitickú. Milovali Nemecko, nie Hitlera. Ba čo viac, niektorí z nich boli presvedčení, že statočne bojujúc vo Wehrmachte dokážu nenávideným hitlerovcom, že Židia vôbec nie sú horší a zaslúžia si byť nazývaní skutočnými Nemcami.

Politika Tretej ríše voči vojakom židovského pôvodu sa však časom radikalizovala.

Tak ako celý Hitlerov režim. Keď vypukla druhá svetová vojna, služba týchto vojakov spôsobila vážne komplikácie. Nemecké úrady boli zaplavené tonami sťažností od židovských rodín. Ich členovia napísali, že je čímsi škandalóznym, že kým ich synovia prelievali krv za svoju vlasť v Poľsku, oni boli doma vystavení antisemitskému šikanovaniu. Boli dve možnosti: poskytnúť týmto rodinám špeciálne zaobchádzanie, alebo vyhodit polovičných Židov, čiže – ako hovorili národní socialisti – „mischlingov“, z armády.

Ktorú možnosť zvolil Hitler?

Samozrejme, tú druhú. Príslušný rozkaz bol vydaný v apríli 1940. Štvrtinový Židia mohli naďalej slúžiť v armáde – aj keď mali sťažený kariérny rast – ale poloviční Židia mali byť z radov armády odstránení. Keďže však prebiehali prípravy na inváziu do Francúzska, nikto nemal čas na to, aby sa tým zaoberal. Tento rozkaz bol pripomínaný až po obsadení Paríža. Problémom však bolo, že tento príkaz bol nevykonateľný.

Prečo?

Ako nájsť týchto polovičných Židov? Vzhľadom na ich hlbokú asimiláciu bolo jediným spôsobom vykonanie veľmi podrobného genealogického výskumu predkov všetkých vojakov! A teda analýzu kníh narodení a úmrtí, získanie prístupu k náboženským dokumentom a súdnym archívom, kontrolu registrov cintorínov. Keďže v armáde slúžilo 17 miliónov vojakov, úradníci by na zistenie pôvodu týchto 150 000 ľudí museli skontrolovať pôvod viac ako 150 miliónov ľudí! Rodičov, dedov a pradedov. Bol by to skutočný byrokratický horor. A bola predsa vojna, takže úrady mali aj tak veľa práce.

Ako sa teda pokúsili nájsť židovských vojakov?

Vo všeobecnosti zvolali jednotky na nástup a zavelili: „Pozor, poloviční Židia, vystúpte!“ Veľa ľudí zostalo vo Wehrmachte až do konca vojny len preto, že vtedy, v roku 1940, ostali stáť na mieste. Toľko stačilo. Dokonca, ak aj dôstojníci vedeli, že majú vo svojej jednotke vojakov židovského pôvodu, spravidla to nehlásili. Jednoducho ignorovali rozkaz.

Prečo?

Považovali ich za dobrých vojakov. Putá, ktoré sa medzi týmito mužmi vytvorili na bojovom poli, boli silnejšie ako ideológia. Títo ľudia spolu prelievali krv. Ten, kto sa nezúčastnil vojny, toto nepochopí. Dôstojníci teda Hitlerov rozkaz vyhodili do koša. Modelovým príkladom bol poľný maršal Erwin Rommel. V Afrika Korps sa o židovský pôvod vojakov nikto nestaral. Rommelovi záležalo len na tom, či je niekto dobrý vojak. Bolo to pre neho o to dôležitejšie, že po jeho boku v Afrike bojovali Taliani a jeho skúsenosti s nimi boli jednoducho hrozné.

Našli sa však aj vojaci, ktorých vypátrali a vyhodili z Wehrmachtu. Ako na to reagovali?

Pre mnohých z nich to bola skutočná tragédia. V jednej zo svojich kníh citujem list, ktorý napísal mladý dôstojník. Uviedol, že v momente, keď si musel vyzliecť uniformu, zrútil sa celý jeho svet. Armáda bola celý jeho život. Miloval to, čo robil, miloval Nemecko a jednoducho sa nemohol zmieriť s tým, že sa k nemu vlasť takto správa len preto, že mu v žilách koluje „zlá“ krv. Pre takýchto vojakov to bola veľká dráma.

Zrejme to však bolo aj inakšie.

To je pravda. Postoje boli rôzne, najmä po začiatku vojny so Sovietskym zväzom a po prvých nemeckých porážkach. Mnohí vojaci, ktorí bojovali v tomto pekle, videli smrť svojich kolegov, hladovali a mrzli na kosť, snívali o tom, že sa dostanú z frontu. Mnohí poloviční Židia mali pocit, že rozkaz na ich vyhodenie z armády im ako keby spadol z neba. Len čo preukázali, že majú židovský pôvod, boli okamžite poslaní do Ríše.

To asi nebolo veľmi príjemné, však?

Opäť ďalší paradox histórie. Ak by Hitler vyhral vojnu, nemeckí poloviční Židia by istotne zdieľali osud Židov. Boli by zavraždení v plynových komorách. Počas vojny boli nemeckí poloviční Židia vystavení rôznemu šikanovaniu, ale ich nevyhladzovali. Boli v relatívnom bezpečí. Vojaci, ktorí boli vyhodení z armády a vrátili sa domov, mohli pracovať, študovať a chodiť na rande s dievčatami. Mohli prežiť. Znie to neuveriteľne, ale byť polovičným Židom bolo to najlepšie zaradenie, aké ste v nemeckej armáde mohli mať. Bol to lístok domov. Až na samom konci vojny začal Hitler posielat polovičných Židov do pracovných táborov.

Vráťme sa k židovským vojakom Wehrmachtu. Zdá sa, že sa príliš nelíšili od vojakov akejkolvek inej armády na svete.

Samozrejme. Boli medzi nimi takí, ktorí snívali o tom, že sa dostanú z frontu, boli aj takí, ktorí chceli bojovať až do poslednej kvapky krvi. Napríklad dôstojník námorného delostrelectva Paul Ascher, ktorý bol zajatý po potopení lode „Admiral Graf Spee“. Ušiel spoza drôtov, dostal sa do Nemecka a vrátil sa do Kriegsmarine, kde natrafil na slávny „Bismarck“. Iný príklad – plukovník Ernst Bloch. Za židovský pôvod ho vyhodili z armády, no na konci vojny vstúpil do Volkssturmu a v roku 1945 pri Berlíne bojoval s bolševikmi. Aj mnohí ďalší židovskí vojaci po odstránení z radov armády robili všetko preto, aby sa do nej opäť vrátili. Jeden z nich sa o to pokúšal rok. Konečne dostal povolenie... v júni 1941. Padol v prvých dňoch operácie „Barbarossa“.

Ako sa mu podarilo získať tento súhlas?

No keď na Hitlerov rozkaz začali v armáde sliediť po Židoch, nastal istý problém. Vojaci, ktorí sa stali hrdinami v poľských a francúzskych kampaniach. Dostali vysoké vyznamenania, boli vážne zranení a v boji preukázali statočnosť. Hitler uznal, že ich nemožno vyhodit z armády, že by to bola... nevďačnosť. Preto bol vytvorený špeciálny postup, v dôsledku ktorého mohol židovský vojak požiadať o podmienené povolenie zotrvať v armáde (Genehmigung). A výnimoční šťastlivci mohli dokonca rátať aj so získaním certifikátu nemeckej krvi (Deutschblütigkeitserklärung). Všetky žiadosti v tejto veci osobne posudzoval Adolf Hitler.

Kolko takýchto povolení vydal Hitler?

Dobrých pár tisíc.

Kolko?

No áno, zdá sa to neuveriteľné. Adolf Hitler, hoci mal na starosti vedenie svetovej vojny a vládnutie Nemcom, skutočne strávil hodiny analyzovaním týchto žiadostí a vynášaním rozsudkov. A niektoré podania mali aj sto strán! Dalo by sa ľahko pochopiť, že osobne zvážil žiadosť nejakého generála, ale on sa zaoberal dokonca aj žiadosťami radových vojakov a kaprálov! Pozrel si ich fotografie (ľudia neárijského vzhľadu nemali šancu, aj keby mali tri Železné kríže) a analyzoval ich rodokmene. Pravdepodobne neexistuje lepší dôkaz toho, že tento muž bol úplne posadnutý svojimi iracionálnymi rasovými fóbiami. Bola to posadnutosť.

Hovoríte, že mnohí vojaci svoj pôvod tajili. Bolo to však asi veľmi ťažké, väčšina z nich bola

obrezaná.

Veteráni, s ktorými som sa rozprával, hovorili, že to nebol až taký problém. Vo všeobecnosti počas vojenských odvodov a neskôr v kasárňach hovorili, že si z hygienických dôvodov dali odstrániť predkožky. Jeden z vojakov, Helmuth Kopp, mi povedal, že keď sa ho pýtali na chýbajúcu predkožku, povedal, že ako dieťa mal infekciu kvôli príliš úzkej predkožke. A doktor mu predkožku odstránil. Iný veterán, keď som sa ho opýtal na túto intímnu záležitosť, odpovedal: „Na východnom fronte sme mali na práci dôležitejšie veci, ako zízať na svoje údy.“

Čo vedeli židovskí vojaci Wehrmachtu o holokauste?

Toto bol ďalší aspekt, ktorý som si musel počas mojich bádání overiť. Keď som začínal, bol som presvedčený, že všetci Nemci presne vedeli, čo sa deje vo vyhladzovacích táboroch. Ukázalo sa však, že to tak nebolo. Podarilo sa mi osloviť asi 100 veteránov. Každý z nich prišiel počas holokaustu v priemere o sedem-osem príbuzných. A predsa nemali potuchy, čo sa deje. Pamätajte, prosím, na to, že ani Židia, ktorí stáli v rade do plynových komôr v Osvienčime-Birkenau, nemali potuchy, čo ich čaká. O to menej mohli tušiť obyčajní vojaci, slúžiaci niekde na východnom fronte.

Na východnom fronte však mohli vidieť akcie Einsatzgruppen. Museli sa k nim dostať nejaké fámy.

Pravdaže, na východnom fronte videli masové strelby. Väčšina týchto vojakov sa však domnievala, že ide o strašné, no predsa len jednotlivé prípady vojnových zločinov. Nevedeli si predstaviť, že kým oni bojujú na fronte, ich vlastná krajina vyhladzuje milióny ľudí v továrňach na smrť. Niečo také bolo jednoducho nepredstaviteľné. Mladí židovskí chlapci na fronte sa snažili sami prežiť. Robili všetko preto, aby nezomreli od nepriateľských guľiek, nezamrzli, neumreli od hladu. Keď mali trochu pokoja, naháňali dievčatá. Informácie o vyhladzovacích táboroch sa k nim nedostali.

Niektorí veteráni, uvedení vo Vašej knihe však hovoria, že „armáda bola jediným miestom, kde sa mohli cítiť bezpečne“. Iní verili, že ich obetavá vojenská služba ochráni ich rodiny.

Súhlasím. Išlo však o ochranu pred rôznymi drastickými antisemitskými prenasledovaniami a obťažovaním, nie o fyzické vyhladzovanie. Vedeli, že ich rodinní príslušníci boli vynechávaní z pridelenia potravy, boli ponížovaní, museli nosiť Dávidovu hviezdu a nakoniec boli deportovaní do pracovných táborov. Báli sa o nich. Opakujem – nevedeli o továrňach smrti. Dozvedeli sa to až po vojne. Pri rozhovoroch s veteránmi som často počúval to isté: „Keby som to bol vedel, skryl by som svoju matku“, „Keby som to len bol vedel, poslal by som svoju sestru do Švajčiarska“, „Keby som len mohol vrátiť čas, zachránil by som babičku“... Boli to tragické rozhovory a nie je dôvod týmto ľuďom neveriť.

Väčšina Hitlerových židovských vojakov slúžila vo Wehrmachte. Skončili však aj v jednotkách SS či polície. Zúčastnili sa niekedy na zločinoch proti iným Židom?

Áno, bohužiaľ boli aj také prípady. To však bola úplne okrajová záležitosť. Z vyše 2 tisíc prípadov, ktoré som preskúmal, bolo do holokaustu zapojených približne 20 vojakov židovského pôvodu. Vo všeobecnosti pôsobili na najnižších úrovniach, hoci existoval aj prípad poľného maršala Erharda Milcha, ktorý bol po vojne odsúdený v Norimbergu za vojnové zločiny. On bol polovičný Žid a fanatický národný socialista. Vedel o vyvražďovaní Židov a podporoval ho. Bol to hrozný človek. V každom spoločenstve sa však nájdu demoralizovaní jedinci, sociopati a sadisti.

Hovoríte, že ste sa stretli s mnohými židovskými veteránmi Wehrmachtu. Ako sa dnes stavajú k svojej službe?

Majú zmiešané pocity. Samozrejme, že ich neteší, že slúžili v armáde, na ktorej čele stál Hitler. Nie sú nadšení, že orol na ich hrudi držal v pazúroch svastiku. Dodnes však zdôrazňujú, že nebojovali za Fühlera, ale za vlasť. Teda že robili presne to isté, čo ich židovskí dedovia a otcovia. Predovšetkým službu na východnom fronte stále považujú za niečo honosné, pretože tam bojovali s bolševikmi. Veteráni na svojej službe nevidia nič nevhodné. Ich deti sú niečo iné, pretože je pre nich ťažké pochopiť mentalitu tých čias. Raz ma jeden zo židovských veteránov zobral do krčmy na stretnutie kamarátmi z armády. Sedel medzi tými Nemcami, popíjal pivo a pripomínal si s nimi nostalgické frontové príbehy.

A ako sa k ich službe stavajú iní Židia?

Reakcie boli rôzne. Keď som prvýkrát - v tlačovom rozhovore pre The Daily Telegraph - informoval o svojich bádaniach, vyvolalo to veľké pobúrenie. O mojej práci, ale najmä o týchto vojakoch, sa pohovorilo veľa zlého. Nazývali ich „nacistami“ a zločincami. Keď sa však kniha objavila na trhu a ľudia si ju mohli prečítať, nálady sa upokojili. Odvtedy som mal niekoľko stoviek prednášok v rôznych židovských inštitúciách. Väčšina zhromaždených prejavila veľké pochopenie pre situáciu židovských vojakov Wehrmachtu. Neodsudzovali ich, snažili sa pochopiť ich dramatickú situáciu.

Je pravda, že veľa vojakov Wehrmachtu odišlo po vojne do Izraela?

Áno. A išli tam bojovať do vojny za nezávislosť židovského štátu, ktorá sa odohrala v roku 1948. Skúsenosti, získané vo Wehrmachte na východnom fronte, využili v boji proti Arabom. Ešte pred ôsmimi rokmi žilo v Izraeli 150 ľudí, ktorí dostávali dôchodky Wehrmachtu za službu počas druhej svetovej vojny. Možno si len predstaviť, koľko takých ľudí muselo byť v 40. rokoch 20. storočia. Nie je žiadnym tajomstvom, že na pravidelné stretnutia veteránov z jednotlivých jednotiek Wehrmachtu v Nemecku prichádza množstvo účastníkov z Izraela.

Bryan Mark Rigg je americký historik na Southern Methodist University v Dallase. Konvertoval na judaizmus, bojoval v radoch izraelskej armády. Napísal slávne knihy „Židovskí vojaci Hitlera“ (Wingert) a „Osudy židovských vojakov Hitlera“ (Rebis).

AUTOR: Piotr Zychowicz

Překlad: Karol Dučák

[ZDROJ](#)